

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Första Kammaren. N:o 22.

Måndagen den 23 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmälades och bordlades Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 1, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 4 i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830; och

N:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att oktroj hädanefter icke må lemnas enskilda sedelutgifvande banker.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 21, punkten 2:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, anslaget å kabinettskassan till skrifmaterialier, expenser och extra utgifter förhöjes med 3,050 kronor till 45,955 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nyssnämnda förslag ej vunnit Riksdagens bifall, utan kommer anslaget att med oförändradt belopp 42,905 kronor i riksstaten för år 1886 uppföras.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—78;

Nej—48.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 111, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 42 Ja och 164 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 120 Ja och 212 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 22, punkten 1:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen

dels fastställer följande lönestat för bergmästarne i riket att tillämpas från och med år 1886, nemligen:

		Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.
1 bergmästare	Kronor	2,500: —	1,500: —	4,000: —
5 d:o	„	12,500: —	7,500: —	20,000: —

jemte två ålderstillägg å lönen å 500 kronor hvardera, att utgå, det första efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring;

dels bestämmer nedan intagna vilkor för åtnjutande af den nya aflöningen:

a) att bergmästare skall vara underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden eller förändring i tjenstgöringsområde, som kan varda föreskrifven;

b) att med bergmästareembetet icke må förenas annan tjenst å rikets, riksdagens eller kommunens stat, ej heller annan tjenstbefattning med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjenstgöringen inom distriktet; dock att bergmästare, som vid nya lönereglernas inträdande redan innehar annan tjenst, må densamma bibehålla så länge den icke är för tjenstgöringen inom bergmästaredistriktet hinderlig;

c) att tjenstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjenstens innehafvare verkligen tjenstgjort, men skola för den tid, han varit från tjenstgöring befriad, utgå till den som tjensten förrättat;

d) att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin tjenst eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfar ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskildt uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, förutom sina tjenstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjenstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

e) att tidpunkterna för den bergmästare medgifna förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjensten bestämmas att inträda: första förhöjningen efter fem år, under vilkor att innehafvaren mer än fyra år af denna tid själf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, och andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma vilkor, under iakttagande, hvad så väl den ena som den andra förhöjningen angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, den stadgade tjensteåldern blifvit uppnådd; börande bergmästare dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens tillämpning förflutit från det han på grund af förordnande enligt nådiga brevet den 8 Februari 1878 tillträdtt bergmästarebefattning;

f) att bergmästare skall, då han uppnått 65 lefnadsår och minst 35 tjänstår vara förpligtad att, mot erhållande af pension å allmänna indragningsstaten till belopp motsvarande full lön 2,500 kronor jemte intjenade ålderstillägg, från tjensten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i samma tjänst kvarstå; och

g) att nuvarande bergmästaren i 5:te eller vestra distriktet skall för åtnjutande af den nya aflöningen vidkännas årligt afdrag å lönen af 700 kronor, motsvarande den beräknade afkastningen af den åt honom upplåtna kronojorden, hvilken efter hans afgång från tjensten skall till statsverket indragas;

och *dels* bifaller Utskottets i *mom. D.* framställda förslag med den ändring, att beloppet 8,100 kronor höjes till 9,600 kronor och att slutsumman 84,500 kronor utbytes mot 86,000 kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen

dels fastställt följande lönestat för bergmästarne i riket, att tillämpas från och med år 1886, nemligen:

		Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.
1 bergmästare	Kronor	2,400: —	1,000: —	3,400: —
3 d:o	„	7,200: —	3,000: —	10,200: —
1 d:o med boställe ..	„	1,400: —	1,000: —	2,400: —
1 d:o d:o	„	1,900: —	1,000: —	2,900: —

jemte två ålderstillägg å lönen å 500 kronor hvardera, att utgå, det första efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring;

de's bestämt nedan intagna vilkor för åtnjutande af den nya aflöningen:

a) att bergmästare skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden eller förändring i tjänstgöringsområde, som kan varda föreskrifven;

b) att med bergmästareembetet icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommunens stat, ej heller annan tjänstebefattning med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen inom distriktet; dock att bergmästare, som vid nya lönerogeringens inträdande redan innehar annan tjänst, må densamma bibehålla så länge den icke är för tjänstgöringen inom bergmästaredistriktet hinderlig;

c) att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligan tjänstgjort, men skola för den tid han varit från tjänstgöring befriad, utgå till den som tjänsten förrättat;

d) att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin tjänst, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskildt uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, förutom sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

e) att tidpunkten för den bergmästare medgifna förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänsten bestämmas att inträda: första förhöjningen efter fem år, under vilkor att innehafvaren mer än fyra år af denna tid sjelf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, och andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma vilkor, under iakttagande, hvad så väl den ena som den andra förhöjningen angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, den stadgade tjänstaldern* blifvit uppnådd; börande bergmästare dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens tillämpning förflutit från det han på grund af förordnande enligt nådiga brefvet den 8 Februari 1878 tillträdit bergmästarebefattning;

f) att bergmästare skall, då han uppnått 65 lefnadsår och minst 35 tjänstår, vara förpligtad att, mot erhållande af pension å allmänna indragningsstaten till belopp motsvarande full lön 2,400 kronor jemte intjenade ålderstillägg, från tjänsten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i samma tjänst qvarstå; samt

g) att nuvarande bergmästaren i 5:te eller vestra distriktet skall för åtnjutande af den nya aflöningen vidkännas årligt afdrag å lönen af 700 kronor, motsvarande den beräknade afkastningen af den åt honom upplåtta kronojorden, hvilken efter hans afgång från tjänsten skall till statsverket indragas;

och *dels* medgifvit, att det å sjette hufvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till "Kommerskollegium", hvori anslaget till bergsstaten ingår, höjes med 4,500 kronor, eller från 76,400 kronor till 80,900 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—96;

Nej—34.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 112, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 81 Ja och 127 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 177 Ja och 161 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 22, punkten 2:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen

dels medgifver

a) att arfvode till kartograf bestämmes till 1,500 kronor, med tre ålderstillägg å 500 kronor, hvilka utgå efter respektive 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjenstgöring med rätt för nuvarande kartografer vid ekonomiska kartverket, hvilka öfvergå till generalstabens topografiska afdelning, att i fråga om ålderstillägg räkna sig till godo den tid de tjenstgjort vid ekonomiska kartverket;

b) att den officer, som förordnas att handhafva närmaste ledningen af de ekonomiska kartarbetenas utförande, må tilldelas ett årligt arfvode af 1,000 kronor, och att årliga arfvoden, hvardera till ett belopp af 500 kronor, tilldelas de kartografer, högst trenne, hvilka förordnas att biträda vid kartarbetenas öfvervakande och ledning; samt

c) att arfvodena för öfrig civil personal, såsom gravörer m. fl. — hvilkas aflöningsförmåner delvis måste grundas på beting — äfvensom storleken af de reseersättningar, hvilka skola utgå för arbete å fältet, må af Kongl. Maj:t, uppå förslag af afdelningschefen vid generalstabens topografiska afdelning såsom kartverkschef, bestämmas, samt dagaflöningen under tiden för arbetet på fältet till ordinarie och extra kartografer utgå med 4 kronor 50 öre;

dels medgifver att det för rikets ekonomiska kartverk å ordinarie stat anvisade anslag å 6,000 kronor må från och med år 1886 utgå till rikets allmänna kartverk, och följaktligen anslagets titel i öfverensstämmelse dermed ändras;

och *dels* utöfver nämnda anslag å sjetta hufvudtiteln på extra stat för år 1886 anvisar till fortsatt bearbetande af rikets allmänna kartverk 184,000 kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen

dels beslutit, att det för rikets ekonomiska kartverk å ordinarie stat uppförda anslag å 6,000 kronor må jemväl för år 1886 anvisas;

dels ock utöfver nämnda anslag på extra stat för år 1886 beviljat till fortsättande af de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, äfvensom medgifvit, att möjligen uppstående behållningar å båda anslagen må användas äfven för bestridande af utgifter för det topografiska kartverket.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—89;

Nej—41.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 113, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 55 Ja och 154 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 144 Ja och 195 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 22, punkten 4:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen på det sätt bifaller Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen, till anordnande af en allmän skandinavisk industriutställning i Stockholm under år 1886, på extra stat för samma år anvisar ett belopp för en gång af 200,000 kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit så väl hvad Kongl. Maj:t som hvad Stats-Utskottet i förevarande hänseende hemställt.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—73;

Nej—58.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 114, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 53 Ja och 156 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 126 Ja och 214 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 23 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen på det sätt bifaller Herrar Carlheim-Gyllenskölds och Oléhns motioner, att Riksdagen beviljar och ställer till Kongl. Maj:ts disposition ett anslag, motsvarande halfva anläggningskostnaden för en jernväg från Varberg till Göteborg, dock ej mera än 1,948,000 kronor, att under enahanda vilkor och bestämmelser, som af 1881 års Riksdag blifvit faststälde för understödjande af enskilda jernvägsanläggningar, af Kongl. Maj:t anvisas såsom lån till det bolag, som åtager sig att bygga ofvan-nämnda jernväg, och utgå med en tredjedel under hvarterdera af åren 1886, 1887 och 1888, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Stats-Utskottets hemställan i denna fråga blifvit af Riksdagen afslagen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—37;

Nej—94.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 115, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 103 Ja och 103 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 140 Ja och 197 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 24, punkten 1:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen beviljar
dels Kaptenen G. A. Höggren en pension å postverkets stat af 3,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då afsked från postverkets tjenst varder honom beviljad; och
dels Matrosen J. F. Nilsson en pension å postverkets stat af 400 kronor, att utgå från och med år 1886; samt
 att för beredande af nämnda båda pensioner samt öfriga af Kongl. Maj:t äskade pensioner å postverkets stat och med iakttagande af den minskning i det nuvarande anslaget till pensionsstaten å 74,765 kronor, som föranledes af inträffad afgang af pensionärer, anslaget till pensionsstaten för år 1886 bestämmes till 73,990 kronor; och
 att Riksdagen bestämmer postverkets anslag för år 1886, förslagsvis beräknadt till 5,695,000 kronor, att utgå
dels direkt af postverkets inkomster för samma år med 5,470,000 kronor, utgörande det belopp, hvartill dessa inkomster beräknats, och
dels af postverkets reserverade, hos Statskontoret inestående medel med det belopp af 225,000 kronor, som motsvarar den beräknade bristen för år 1886, samt hvad derutöfver för utgifternas betäckande möjligen kan erfordras, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beviljat
dels Kaptenen G. A. Höggren en pension å postverkets stat af 2,500 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då afsked från postverkets tjenst varder honom beviljad; och
dels Matrosen J. F. Nilsson en pension å postverkets stat af 400 kronor, att utgå från och med år 1886; samt
 för beredande af nämnda båda pensioner samt öfriga af Kongl. Maj:t äskade pensioner å postverkets stat och med iakttagande af den minskning i det nuvarande anslaget till pensionsstaten å 74,765 kronor, som föranledes af inträffad afgang af pensionärer,

bestämt anslaget till pensionsstaten för år 1886 till 73,490 kronor; äfvensom

bestämt postverkets anslag för år 1886, förslagsvis beräknadt till 5,694,500 kronor, att utgå

dels direkt af postverkets inkomster för samma år med 5,470,000 kronor, utgörande det belopp, hvartill dessa inkomster beräknats, och

dels af postverkets reserverade, hos Statskontoret inestående medel med det belopp af 224,500 kronor, som motsvarar den beräknade bristen för år 1886, samt hvad derutöfver för utgifternas betäckande möjligen kan erfordras.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—97;

Nej—32.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 116, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 67 Ja och 142 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 164 Ja och 174 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 24, punkten 3:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts framställning derom, att af anslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet må från och med 1886 till Lektorn i naturvetenskap vid Skogsinstitutet August Emil Holmgren, så länge han bestrider denna befattning, årligen anvisas en personel löneförbättring af 1,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts ofvanberörda framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—98;

Nej—29.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 117, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 93 Ja och 115 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 191 Ja och 144 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 25, punkten 2:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att till anskaffning af en första klassens minbåt ett extra anslag af 190,600 kronor för år 1886 anvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har ifrågavarande anslag icke blifvit af Riksdagen beviljadt.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—105;

Nej—23.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 118, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 80 Ja och 128 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 185 Ja och 151 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Bevillnings-Utskottet i dess memorial N:o 4, punkten 1:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att naturliga, friska Blommor fortfarande skola åtnjuta tullfrihet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att naturliga, friska Blommor skola underkastas en tullavgift af 30 öre för 1 kilogram.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—65;

Nej—62.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 119, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 79 Ja och 121 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 144 Ja och 183 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Bevillnings-Utskottet i dess memorial N:o 4, punkten 2:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att friska Frukter och Bär samt Grönsaker, ej specificerade, skola fortfarande åtnjuta tullfrihet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att friska Frukter och Bär samt Grönsaker, ej specificerade, skola åsättas en tullsats af 10 kronor för 100 kilogram.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—63;

Nej—64.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 120, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 64 Ja och 138 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 127 Ja och 202 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr *Kockum* väckte en motion, N:o 60, om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om kontroll öfver tillverkning af och handel med konstsmör.

Denna motion hänvisades till Kammarens tillfälliga Utskott N:o 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades, dels från och med morgondagen Herrar *Olsson* och *Widmark, Olof*, samt Friherre *Barnekow* under fjorton dagar, Herr *Claeson*, under femton dagar, Herr *Falk, Helmer*, under sjutton dagar och Herr *Pettersson* under aderton dagar, dels ock från den 25 i denna månad Herrar *Malmström* och *Kockum* under fjorton dagar samt Friherre *Hierta* under tjuguen dagar.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens fjerde hufvudtitel.

32—33 punkterna.

Biföllos.

34 punkten.

Anslag till
fästnings-
artilleri-
materiel.

Friherre *Leijonhufvud*: Jag anhåller, att Kammaren måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t begärt, nemligen 100,000 kronor. Den beräknade kostnaden för bestyckning af *Karlsborgs* fästning uppgår till 3,618,000 kronor. Deraf har till år 1882 anvisats 475,000 kronor och sedermera hafva åren 1882—1884 till fästningsartillerimateriel beviljats 100,000 kronor årligen. Jag kan

icke finna något skäl att nu minska detta belopp och derigenom sätta tillverkningen af denna materiel på en mycket längre tid, hvilket jag anmärkte redan i Utskottet. De under tillverkning varande 16 c.m. kanonerna kosta per stycke 9,500 kronor med lavetter; lägger man dertill den ammunition, som erfordras, så får man för 50,000 kronor icke mer, än 4 stycken kanoner. Vidare är ock en annan sak att taga i öfvervägande, nemligen, att dessa kanoner numera tillverkas af en ny sorts stål, det s. k. martinstålet, och att två bruk här i landet hafva åtagit sig att tillverka sådana kanoner samt nedlagt icke obetydliga kostnader på försök med denna tillverkning, naturligtvis under förhoppning att dermed få fortsätta. Nedsättes nu anslaget så lågt som Utskottet föreslagit, få de allt för litet att arbeta med och det är ingalunda otroligt att de finna för sig fördelaktigare att alldeles upphöra med denna fabrikation, och då blifva vi tvungna att beställa våra fästningskanoner utomlands. Äfven om man anser denna nedsättning i beställningen såsom tillfällig, och hoppas på att ett annat år åter få höja den, så är detta dock ett alltför ovisst hopp, och för ett bruk kan sådana ombyten uti en ny och begränsad tillverkning ingalunda vara uppmuntrande.

Af alla dessa skäl anhåller jag, att Kammaren måtte bevilja hvad Kongl. Maj:t begärt, eller 100,000 kronor.

Sedan öfverläggningen angående föredragande punkt förklarats härmed slutad, beslöt Kammaren att, med afslag å Utskottets deri afgifna hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifalla denna framställning oförändrad.

35 punkten.

Biföllos.

36 punkten.

Friherre Leijonhufvud: Jag måste äfven här anhålla, att Kammaren ville godhetsfullt bevilja, hvad Kongl. Maj:t föreslagit eller 200,000 kronor. Att för de senare åren anvisats allenast 100,000 kronor, är så till vida sant, som detta varit förhållandet under de två åren 1882 och 1883, men år 1884 anvisades det af Kongl. Maj:t begärda beloppet, 200,000 kronor. Dessutom är ju detta, att förut anvisats det lägre beloppet, icke något skäl att nu göra på samma sätt. Första Kammaren har för öfrigt alltid beviljat, hvad Kongl. Maj:t äskat. I Stats-Utskottet hafva två ledamöter från denna Kammare skilt sig från de öfriga och varit emot det högre anslaget och derföre har också Utskottets utlåtande blifvit sådant som det är utan någon votering.

För min del kan jag icke underlåta att nu säga några ord om Karlsborgs fästning. De, som haft invändningar mot denna fästningsbyggnad, äro af flere olika kategorier, en som icke vill hafva några fästningar alls — dock hafva vi icke hört mycket talas

*Anslag till
fästnings-
artilleri-
materiel.
(Forts.)*

*Anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.*

*Anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.
(Forts.)*

om dem, sedan de sista krigen —; en annan kategori vill väl hafva fästningar, men icke inne i landet. Jag får dervid upplysa, att, efter min uppfattning och enligt alla sakkunniges, måste man dock hafva fästningar äfven inne i landet. Den motsatta åsigtan måtte hvila på något missförstånd, om hvad sådana fästningar hafva för ändamål. De äro förnämligast förrådsfästningar. Der skola först och främst samlas en stor del krigsmateriel, hvaraf en ganska betydlig mängd förbrukas under ett krig. Det fordras vapen, kanoner och gevär; dessutom ammunition i stor skala och fabriker, som oupphörligen fylla behovet härutinnan; vidare utredningspersedlar, kläder och skodon m. m. Äfven provianten är till en del af beskaffenhet att kunna och böra samlas i dessa fästningar. En stor del kan icke gå direkt till armén. Till exempel om vi komma i behof att hemta in lifsmedel från främmande länder, kanske från Amerika så måste man hafva någon säker plats att förvara dem på. Sannolikt blifva vi nödsakade att importera spanmål och mjöl, som derefter måste förbrukas till bröd för att kunna utspisas. Fältbagerierna äro ock afsedde att förläggas till Karlsborg. Vapen och ammunition kunna ock komma att förskrifvas från utlandet. Bly saknas i Sverige för infanteripatroner, jemte mycket annat. Allt sådant kan ej uppläggas å öppna orter, der förråden kunna blifva förstörde eller bortförde genom ett fiendtligt öfverfall. Skall armén ständigt tänka på att försvara sådana depoter, så blir den hindrad i sina rörelser, och ett tillfälligt nederlag kan lemna alla förråden i fiendens våld. I en fästning äro deremot förråden säkra för sådana anfall. Men en förrådsfästning bör ligga så, att den icke kan afskäras från armén, d. v. s. den bör ligga inne i landet, bakom operationsbasen och hafva lätta kommunikationer både från produktions- eller importorterna och till krigsområdena. Så är nu förhållandet med Karlsborg. Något anfall kan icke genast ske på denna fästning. Den har lätta kommunikationer, både jernvägar och ångbåtar. Af de effekter, som komma från utlandet, kan en del transporteras från Göteborg sjövägen till Karlsborg. Det kan vara mycket godt att kunna verkställa en del af den transport, som behöfves, på detta sätt, sjövägen då fråga är om stora quantiteter och tunga varor, såsom mjöl m. m. I Karlsborg kommer äfven att samlas en del beväring, som skall födas, beväpnas och utrustas. Jag medgifver dock gerna att Karlsborg icke är tillfyllestgörande. En fästning kan icke utsträcka sin verksamhet utöfver ett visst område, och vårt land är vidsträckt och behöfver därför flera fästningar. De undersökningar, som egt rum, hafva emellertid visat, att Karlsborg är en mycket lämplig ort för en förrådsfästning och de komiteer eller enskilda auktoriteter, som afgifvit yttranden i frågan, hafva alla instämt uti, att Karlsborg bör så fort som möjligt sättas i försvarsskick, såsom hufvudförrådsfästning. Men de hafva också tillagt, att det behöfves flere fästningar, så kallade operationsfästningar till stöd för den i fält agerande hären. Undersökningar hafva äfven blifvit anbefalda angående dessa frågor, och hafva i flera omgångar blifvit utförda, ehuru de ännu icke ledt till

något afgjordt resultat. Jag vill emellertid påminna om, att Stockholm är en öppen ort och allt för mycket utsatt för ett anfall. Vidare har ifrågasatts en fästning mellan Vetterns norra ända och Mälaren. Det är äfven tydligt, att ett landskap, som ligger så öppet som Skåne, behöfver en depöt. Hvar den skall läggas, är icke afgjordt. Slutligen kan man icke undgå att finna, att äfven i Norrland behöfves åtminstone en sådan fästning. Allt detta är frågor, som stå på dagsordningen. Behöfven äro noggsamt kända och äfven erkända af krigsstyrelsen, men den tvekar att begära de erforderliga anslagen till arbetenas företagande, och derpå är mindre att undra, så länge vi gå till väga på samma föråldrade sätt som hitintills i afseende på beviljande af anslag till så stora arbeten som fästningsbyggande och, i stället för att på en gång bevilja hela eller en större del af den beräknade byggnadssumman, endast årligen anvisa små belopp af besparingarna. Detta senare sätt är alldeles öfvergifvet i andra länder. Der går det så till, att om några stora arbeten skola utföras, så beviljar representationen hela summan på en gång i form af ett kreditiv och sedan får regeringen draga på detta kreditiv i den mån arbetena fortgå, till dess de blifvit utförda. På så sätt hinna de blifva fullbordade på en ganska kort tid. I afseende på jernvägsbyggnader och några andra större företag hafva vi äfven i Sverige tillämpat dessa rigtiga principer, men då frågan är om försvarsanstalter kan man ej förmå sig dertill, hvilket är ganska illa.

Utom dessa nu nämnda kategorier, så finnes det äfven en, som hyser betänkligheter mot Karlsborgs belägenhet. De mena att derföre, att i granskapet af Karlsborg finnes ett berg, Waberget, som ligger högre än fästningen, så skulle denna vara oförsvarbar. Jag får då säga, att det torde blifva svårt att uppsöka någon fästning, som icke inom sitt område har någon höjd, som ligger högre än fästningen och som ej med artilleriets nu uppnådda skottvidd kan blifva besvärlig för försvaret. De allra flesta hafva sådana höjder i sin närhet. Jag har sett ett icke obetydligt antal fästningar i Europa, och öfver allt ser man höjder utanför vallarna; Köln, Koblenz, Ingolstadt, Ulm, Mainz, Germersheim, Königsberg, Posen, Krakau, Comorn, Toulon, Metz med många flera, hafva alla inom kanonhåll höjder, som öfverskjuta fästningsverken i elevation, men icke blifva fästningarne oförsvarbara derföre. Befästningskonsten har medel mot sådana olägenheter, och ett bland dem är att anlägga en detacherad befästning på den besvärande höjden. Detta är den vanliga utvägen, som man har tillämpat på ett ganska stort antal fästningar. När Karlsborgs anläggning börjades, var Waberget icke farligt. Då kunde man icke skjuta så långt med den tidens slätborrade kanoner. Nu har deruti förhållandet förändrat sig och redan för 8 år sedan anhöll jag hos Kongl. Maj:t om en komité för utredande af frågan om Wabergets inflytande på Karlsborgs försvar. En sådan blef ock förordnad och slutet blef att man ansåg att ett permanent verk skulle uppföras på Waberget. Detta berg är en verklig klippa med ganska litet jord på ytan, så att hvad deraf kan behöfvas för en be-

*Anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.*
(Forts.)

Anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.
(Forts.)

fästning måste uppföras från delarne nedomkring. Komitén stannade derföre vid att föreslå en befästning, hvars hufvuddel utgjordes af tre stycken Ericsonska jern torn, vridbara åt alla sidor. Dess uppförande ju förr dess bättre är ganska önskvärd, men så länge årsanslagen äro så begränsade som nu, vore det ej klokt att dela arbetet på flera ställen, utan är det otvifvelaktigt rättare fortsätta med hufvudfästningens fulländning, åtminstone till full försvarbarhet.

Hvad nu i öfrigt beträffar Karlsborg och dess närhet till Waberget, så vill jag uppdraga en jämförelse med den franska fästningen Belfort, som under det sista fransk-tyska kriget belägrades i $3\frac{1}{2}$ månaders tid och icke föll, hvilket ju är ganska respekabelt. Jag har här en karta öfver fästningen och dess område, tagen ur den preussiska generalstabens beskrifning deröfver. Ser man nu efter, hurudan Belforts belägenhet är, så finner man att fästningen ligger vid en liten flod "la Savoureuse".

Sjelfva staden med den Vaubanska fästningen är något mindre än Karlsborgs hufvudfästning. Den har nämligen 81 tunnlands område, då Karlsborg har 84 tunnland. Räkna man ut befästningsområdenas längd, så har Karlsborg, om man sträcker ut detta område till Hästebacka, der vi böra möta fienden, 22,000 fot; befästningarna vid Belfort hafva deremot endast en längd af 10,000 fot; vid Karlsborg är bredden 8,000 fot, vid Belfort 3,000 fot. Karlsborg är sålunda större än Belfort. Belägenheten är i öfrigt sådan, att Belfort ligger i en dal, utefter hvilken går en bergslutning, som höjer sig ett par hundra fot öfver fästningen och i öster utbreder sig till en högslätt. I sjelfva den tvärbranta slutningen är ett citadell anlagdt, som på högslätten är der omgifven af flere rader fästningsverk. Vidare äro der några, 4 eller 5 stycken framskjutna permanenta verk, efter samma grunder, som det hvilket blifvit föreslaget för Hästebacka. De äro förenade med hufvudfästningen och sins emellan medelst jordlinier. Men fästningen är för resten tillgänglig från alla sidor och kan beskjas från alla håll. Karlsborg kan deremot beskjas blott från mindre än cirkelns halfva periferi, ty från Vettern hafva vi intet bombardement att befara. Vidare finnes vid Belfort en jordhöjd, Haut Mont, som är skogbeväxt, på ett afstånd af 7,300 fot från Belfort, således mindre än halfva afståndet mellan Karlsborg och Waberget, hvilket afstånd utgör 16,000 fot. Waberget ligger 350 fot öfver Karlsborg, men har derjemte en spets, som sträcker sig 70 fot högre. Haut Mont ligger 360 fot högre än Belfort.

Jag vill äfven nämna, att när tyskarne anfölo Belfort, så gingo de icke, såsom man kanske skulle tro, upp på Haut Mont, utan de uppstälde sina demonter batterier på en höjd, Bavillier, som endast ligger 100 fot öfver fästningen och i jemnhöjd med citadellet. De funno detta fördelaktigare, förmodligen emedan transporten af artilleri och ammunition upp på berget skulle kostat dem för mycket arbete. Der nedanför lågo de nu kvar $3\frac{1}{2}$ månaders tid, utan att besätta le Haut Mont med annat än infanteri. Det har äfven påståtts att Waberget skulle i sin ordning

vara beherskad af ett annat berg, Vesterberget, men toppen på detta berg, som är helt liten, ligger endast 380 fot öfver fästningen, och således något lägre än toppen på Vaberget. Vesterberget ligger dessutom på 18,000 fots afstånd bortom Vaberget. "Klevva"berget är ock en topp, som ligger på samma höjd och på ungefär samma afstånd sydost om Vaberget. Båda äro alldeles oskadliga. Man må äfven ihågkomma att ett berg är icke *dominerande* ensamt därför, att det stiger några fot öfver en annan plats, utan endast om man derifrån kan bestryka sluttningar och baksida af den andra platsen, och detta är icke förhållandet med något af de berg som ligga bortom Vaberget. Mellan Vesterberget och Vaberget ligger en bred dalgång med tre mindre sjöar, som alldeles heherrskas från Vaberget. Passen emellan dessa sjöar kunna lätt inredas till godt försvar för framskjutna poster och hela delen är mycket gynsam för ett aktivt försvar. Vi hafva således ingenting att frukta beträffande Vesterberget.

En udde i Vettern norr om fästningen, Hammarnäset kallad, ingifver ock somliga personer stor oro. Något annat anfall kan dock ej derifrån komma i fråga än en beskjutning på långt håll, ty ett bredt vatten skiljer den från Vanäsuude och Karlsborg. Emellertid kan det komma i fråga att från fästningen besätta den jordhöjd, som ligger bredvid udden och som egnar sig väl till anläggning af en jordskans i krigstid. Om Karlsborg således kan beskjutas från 2 å 3 ställen, så är detta ganska ringa emot de allra flesta fästningar, och bland dem Belfort, som kunna ej endast beskjutas, utan anfallas med belägringsarbeten från snart sagdt hela omkretsen.

Belägringen af Belfort varade $3\frac{1}{2}$ månader, besättningen utgjorde 3,800 man linietrupper, hvartill kommo 13,000 man mobilgarde och mobiliseradt nationalgarde, men de senare voro så opålitliga, att de endast kunde användas å fästningens ej anfallna sidor, och deras befälhafvare skickade flera bud till kommandanten med underrättelse, att han icke kunde svara för dem, om de af dem besatta linier blefve utsatta för en stormning, som dock ej kom i fråga. Tyskarnes styrka utgjorde 35,000 man. Under den senare delen af belägringen hade de 100 kanoner i batteri. Fästningens bestyckning var 341 piecer, deraf 137 refflade, resten gamla kanoner. Kammaren torde häraf finna, att då en fästning, sådan som Belfort, kunde hålla ut emot tyskarnes belägring i $3\frac{1}{2}$ månaders tid, så skall Karlsborg äfven kunna uthärda ganska länge. Jag vill ytterligare nämna, som ett bevis, att Vaberget är i tankarne, att just i dag från dess egare ankommit anbud till regeringen att få inlösa bergsplatån jemte mark för väg derifrån för ett ganska lågt pris. Det är en dålig mark, men det är också en mycket liten summa, som begärts.

Allt detta har jag velat meddela endast för att visa, att den uppkomna misströstan om Karlsborgs försvarsstyrka är ogrundad. Karlsborg har ett mer än vanligt lyckligt läge för försvar. Det ligger väl till såsom förrådsfästning. Förnödenheterna kunna skickas från och till alla håll i Sverige. Men denna fästning är, som

*Anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.
(Forts.)*

sagdt, icke ensam tillräcklig, vi behöfva flera dylika och åt sträf-
vandet därför önskar jag all möjlig framgång och hoppas att ar-
betena dermed måtte få börjas så snart Karlsborg är väl för-
svarbart.

På dessa skäl anhåller jag, att Kammaren ville äfven i år be-
vilja det af Kongl. Maj:t äskade beloppet, 200,000 kronor.

Herr Fogelin: Då jag i fjol yttrade mig i denna fråga, tog
jag mig friheten att af ekonomiska skäl yrka afslag å Utskottets
och bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag bor i den trakt, der Karls-
borgs fästning är belägen, och har därför varit i tillfälle att följa
befästningsarbetenas fortgång. Jag lyser ännu samma åsigt, som
jag i fjol uttalade, och får alltså yrka bifall till Kongl. Maj:ts
framställning och afslag å Utskottets hemställan.

Friherre von Kræmer: I år likasom föregående år är huf-
vudskälet, hvarföre jag slutit mig till Stats-Utskottets mening det,
att ehuruval under åren före 1880 beviljades, efter mycken strid,
högst vexlande belopp till Karlsborgs fästningsbyggnad, så har
man efter det året — då beviljades ingenting till fästningsbygg-
nader utan 100,000 kronor till ett sjukhus — anslagit med ett enda
undantag årligen 100,000 kronor. För åren 1881, 1882 och 1883
anslogs nemligen detta belopp, 100,000 kronor. För år 1884
beviljades 200,000 kronor; men derefter återgick Riksdagen för
år 1885 till det förra beloppet, 100,000 kronor. Mitt hufvud-
skäl att biträda Stats-Utskottets mening om anslående äfven i år
af denna summa är det, att då denna summa så länge blifvit be-
viljad, har jag hoppats, att den skulle öfvergå till en fix summa,
som, utan vidare strider, åtminstone utan några allvarsammare
sådana, skulle beviljas år efter år, likasom de extra anslag vi
förut i dag beviljat. Utan strid hafva vi beviljat 600,000 kronor
till fältartillerimateriel, likaså 50,000 kronor till positionsartilleri-
materiel och att man i år söker nedsätta anslaget till fästnings-
artilleriet är väl icke så allvarligt menadt. Om nu Karlsborg äfven
i år — således för 6:te gången — finge dessa 100,000 kronor, så skulle
detta öfvergå till en bestämd tradition. Dermed skulle man också
slippa den faran, som hvarje år i Stats-Utskottet öfverhänges, att
slutligen *på allvar* det yrkande göres, att stryka hela anslaget.

I afseende på Karlsborgs läge, har jag så ofta besvärat Kam-
maren med yttranden, att jag nu vill iakttaga den skyldiga akt-
ning för Kammaren, att ej derpå inlåta mig. Blott med ett par
ord vill jag fästa mig vid hvad den föregående talaren yttrade om
Belfort, emedan det är något nytt. Han beskref mycket väl dess
läge, beherskadt af en höjd, Hautmont, som reser sig på hälften
kortare afstånd från Belfort, än hvad det berg gör, som framför
andra, beherskar Karlsborg. Han talade vidare om, att tyskarne
icke begagnade sig af denna höjd; de uppstälde icke sin styrka
der, utan på slätten *i plan* med fästningen. Han sade, att tyskarne
hade en belägringsarmé af 35,000 man (utmärkta soldater, som vi
veta) och att de stälde i batteri, i det omtalta läget, icke mindre

än 100 kanoner — — men den ärade talaren omtalade också mycket riktigt hvad resultatet blef: *Tyskarne lyckades icke taga Belfort!*

Gör en fiende en gång på samma sätt vid Karlsborg: ställer sig beskedligt nere på slätten mot landtfronten, så torde Karlsborg nog kunna försvara sig; men antagligen kör man upp på Vaberget och gör processen kort!

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, utan, på det hufvudskäl jag förut anfört, nemligen att vi måtte blifva qvitt alla vidare strider om Karlsborg och deremot riksdag efter riksdag såsom en gifven sak bevilja det förenämnda beloppet 100,000 kronor, anhåller jag om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Wennerberg: Det kan icke falla mig in att söka på något sätt lägga ytterligare strategiska skäl till de många och helt visst talande, som af den förste och sakkunnige talaren blifvit yttrade. Det vore alltför vågadt af mig. Men då jag här deltagit diskussionen om anslag till Karlsborg i många år, och dervid hört ungefär samma skäl och motskäl upprepas samt under tiden funnit, att skälen för Karlsborgs bestående hafva för hvarje år blifvit allt mer och mer öfvertygande och skälen mot allt mindre och mindre hållbara, vill jag i detta förhållande söka ett ingalunda svagt stöd för *min* åsigt i den föreliggande frågan; och för att styrka detta mitt påstående skall jag bedja att få gå tio år tillbaka i minnet och visa, huru densamma under dessa år behandlats i Stats-Utskottet.

Jag börjar alltså med år 1875. Den af Kongl. Maj:t för Karlsborg begärda summan af 200,000 kronor *tillstyrktes* då af Stats-Utskottet. År 1876 begärde Kongl. Maj:t ett belopp af 212,500 kronor, hvilket belopp äfvenledes *tillstyrktes* af Stats-Utskottet. År 1877 gjorde Kongl. Maj:t en utredning, att hela behofvet af anslag för ifrågavarande ändamål skulle gå till 5,500,000 kronor och begärde för tillfället 303,250 kronor. Detta *tillstyrktes* af Stats-Utskottet. År 1878 begärde Kongl. Maj:t för samma ändamål 184,000 kronor. Då *tillstyrkte* Stats-Utskottet visserligen endast 184,000 kronor; men det är att märka, att de 100,000 kronor, hvilkas beviljande då afstyrktes gälde *icke* befästningarna, utan uppförande af sjukhus på Karlsborg, och Utskottet ville i afseende på dem intet besluta, emedan det icke var nöjaktigt utredt, om sjukhuset borde uppföras af sten eller trä. Således det året *tillstyrktes* det af Kongl. Maj:t begärda beloppet. Så kom 1879 års riksdag. Då tvekade Stats-Utskottet att för nästa statsregleringsperiod tillstyrka anslag till Karlsborg till så stort belopp som det äskade, emedan Utskottet då emotsåg stora andra utgifter. Vid den tiden hade nemligen betänkligheter börjat yppa sig angående de fästningens omkringliggande höjderna, hvilkas strategiska betydelse då började och alltsedan fortsatt att spela en i Utskottets motivering lika vigtig, som i Riksdagens öfverläggningar enformigt upprepad roll i denna sak. År 1880 säger Stats-Utskottet att "med hänsyn till den finansiella ställningen skulle Utskottet hafva tvekat att tillstyrka anvisande af medel till ifrågavarande ändamål"; dock ansåg Utskottet det vara növärdigt för beredande af sysselsätt-

Anslag till Karlsborgs fästningsbyggnad.
(Forts.)

*Anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.
(Forts.)*

ning åt disciplinsoldaterna och kronoarbetskarlarna att arbetena fortsattes och att deråt ansloges 100,000 kronor. Skälen från Stats-Utskottet 1881 till nedsättande af det af Kongl. Maj:t äskade anslag, hvilka påtagligen sakna egenskapen af att vara skäl, lydte så: "då arbetena synas kunna fortsättas i samma omfång som förut", så hemställer Utskottet om beviljande af ett anslag å 100,000 kronor. Sedan kommo åren 1882, 1883, 1884 och nu 1885, och då hafva vi från Stats-Utskottet fått att begrunda följande ordagrant enahanda och i mina ögon för afprutning föga tungt vägande skäl: "då för de senare åren Riksdagen till detta ändamål anvisat 100,000 kronor, oaktadt högre belopp varit ifrågasatta, samt någon särskild anledning icke förefinnes att nu höja detta belopp, hemställer Utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att till fortsättande af Karlsborgs fästningsbyggnad anvisas för innevarande år ett extra anslag af 100,000 kronor.

Vi hafva för flera år sedan funnit, hurusom man i gemensamma voteringar lätt kan slå alla goda skäl omkull; och så har Riksdagen med stöd af Stats-Utskottets innehållstomma motivering onekligen gjort i afseende å Karlsborgs befästade och icke gifvit, hvad Kongl. Maj:t, stödd på *sakkunniga* myndigheters utlåtanden, begärt, utan nästan ständigt nedsatt det äskade beloppet.

Jag skall, som jag lofvat, icke yttra mig om det rent strategiska i denna sak, men det finnes en viss del deraf som alla kunna begripa, och det är den, att med det klena försvar, som vi nu hafva, man kan hafva allt skäl att förmoda, att vid en fiendes landstigning — vid hvilken man icke har grundad förhoppning att den skall kunna åtföljas af någon stor seger från vår sida — våra trupper måste draga sig tillbaka för att slutligen få en så danad punkt att de der kunna hålla stånd. Det är en känd sak, att alla, som för ett centralförsvar sökt ett lämpligt läge för en fästning, hafva ansett Karlsborg erbjuda ett sådant. Ja det är till och med så väl beläget, att det i strategiskt afseende ansetts vara af allra största vikt för landets försvar. Sedan man börjat tala om nödvändigheten att befästa äfven de högre belägna trakterna rundtomkring fästningen, så har Kongl. Maj:t fäst afseende dervid och låtit genom sakkunnige myndigheter undersöka, huru dermed förhåller sig. Resultatet af denna undersökning har ådagalagt, att det ej finnes andra höjder kring Karlsborg, än sådana, som lätt nog kunna oskadliggöras; och, det oaktadt, säger Utskottet, att "någon särskild anledning" icke finnes att höja det förut af Riksdagen beviljade beloppet till det årliga arbetet på fästningen. Anledning nog "särskild" är väl det, att man äfven måste söka få dessa dominerande punkter befästade, hvilket skulle låta sig göra för en jemförelsevis måttlig summa. Derrör borde Riksdagen nu bevilja åtminstone det belopp som Kongl. Maj:t begärt, för att få sjelfva *hufvudfästningen* färdig, så snart som möjligt.

Det finnes således verkligen en "särskild anledning" att höja summan från det af Stats-Utskottet föreslagna till det af Kongl. Maj:t begärda beloppet.

Jag vill icke kalkylera öfver, huru lång tid det kommer att dröja, innan Karlsborgs fästning blir färdig, om man för hvarje år beviljar endast hälften eller en del af det belopp, Kongl. Maj:t begär. Säkert är, att en oförsvarlig tidsutdrägt — helst då man måste vara betänkt på att äfven befästa de utanför fästningen belägna höjderna Vaberget och Hästebacka — kan vålla att landet står blottadt, utan att hafva en central befästningsort, om en olycka skulle inträffa.

*Anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.
(Forts.)*

Jag tillhör den hopen utaf riksdagsmän, som tror, att krig för oss äro möjliga, och som aldrig har kunnat begripa det talet, att vi i våra upplysta tider icke hafva något att frukta af fiender. Tänka vi oss emellertid ett motsatt fall, hvarvid en sådan fästning som denna, på hvilken redan uppofrats så mycket penningar, vore i ofullbordadt skick, så blefve olyckan desto större, som just detta gäfvade ett nytt vapen i fiendernas hand mot oss sjelfva.

Jag skall icke längre trötta Kammaren med det ständigt sig lika talet om Karlsborgs befästande. Jag skulle bedja om ursäkt, att jag gjort det, om icke, huru enahanda mina anföranden under många år varit, då jag talat i denna fråga, de dock icke förmått täfla i enformighet och innehållslöshet med Stats-Utskottets samtida utlåtanden rörande densamma.

Herr Casparsson: Det är två skäl, Stats-Utskottet anfört för nedsättning i anslaget till Karlsborg. Det ena skälet är sanningslöst; det andra är haltlöst. Det är icke sanning, att Riksdagen under senare åren icke anslagit mer än 100,000 kronor för detta ändamål, ty förra året utgick anslaget med 200,000 kronor.

När Sveaborg hade fallit, gaf den nationella harmen och sorgen sig uttryck i följande skaldens ord:

“Och till menskobloods besparing
tar han Ehrnsvärds graf — med stöld“.

Men för att bespara staten 100,000 kronor, har Stats-Utskottet icke dragit i betänkande att meddela en uppgift, som icke är med sanningen öfverensstämmande.

Det andra skälet är haltlöst och är redan upptaget af en föregående talare. Det låter så: “någon särskild anledning finnes icke att nu höja beloppet.“ Det finnes en sådan anledning, ty om icke större anslag än 100,000 kronor får årligen användas till Karlsborg, så åtgå ännu 32 år innan fästningen blir färdig, alldenstund för dess fullbordande ännu återstår en summa af 3,200,000 kronor. Under sådana förhållanden kan fästningen icke blifva färdigbyggd för än år 1917. Den påbörjades 1819 och att hålla på med en räsningsbyggnad under 100 år, det är att vara allt för bekymmerslös. Jag vet icke i folkens historia, hvarken Sveriges eller något annat lands, exempel på en hundraårig fred, och om ett krig utbryter innan Karlsborgs fästning är fullbordad, så kunna verkningarna deraf i sanning blifva ödesdiga. Dit skola förläggas förråd af alla slag, centralsjukhus, ammunitionsfabrik, Riksbankens värdehandlingar och valutor m. m., och om dessa inrätt-

Anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.
(Forts.)

ningar icke äro betryggade genom Karlsborgs fullbordande, huru skall det då gå?

Jag tror mig träda hvarken sanningen eller grannlagenheten för nära, då jag säger, att andra skäl finnas, som ligga under denna motvilja mot beviljande af anslag till Karlsborg. Dessa skäl hafva blifvit framställda både inom Stats-Utskottet och Kamrarne, och de äro, att man icke hyser förtroende till sjelfva valet af platsen, emedan man anser, att den icke kan försvaras. Den förste ärade talaren har redan bemött dessa skäl, och jag vill blott fästa uppmärksamheten derpå, att de bland män, hvilka i egenskap af ledamöter i den första komitéen föreslogo en fästnings anläggande på Vanäs udde, voro krigare, som på Finlands och Tysklands slagfält frejdat det svenska namnet. Det var Fältmarskalken Sandels General Cardell, General Björnstjerna, Amiral Cederström och General Frans Sparre, och sekreterare var Lefrén. Desse mäns plan har blifvit klandrad och senare komitéer hafva reviderat densamma, men alla hafva kommit till det resultat, att valet af Karlsborgs läge varit det bästa man kan tänka sig. Jag är icke fallen för att obetingadt tro på auktoriteter, men i detta fall måste jag göra det, så mycket mer som jag med egna ögon sett Karlsborgs fästning, och under alla de sorgliga företeelser i försvarsfrågan har det för mig varit ett glädjande moment när jag såg hvilken styrka fästningen verkligen kan erbjuda. Jag vill blott i förbigående nämna, att i den första komité, som behandlade frågan om Karlsborgs fästning, var en liten dissensus, i det flertalet af komitéledamöterna ville göra Karlsborg både till en manöver- och förrådsfästning, men General Sparre ville, att den blott skulle blifva en förrådsfästning, samt att en operationsfästning skulle förläggas någonstades mellan Mälaren och Hjelmaren. Denna skiljaktighet har bidragit att skada och förrycka hela saken.

Beträffande möjligheten att försvara Karlsborg har här nu uppstått olika meningar med anledning af det utanför liggande Vaberget. Jag vill icke inlåta mig på frågans militära del, utan endast beröra den ekonomiska sidan deraf. Af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen förra året visade det sig, att befästningarna på Vaberget skulle kosta 874,000 kronor för de permanenta och 252,000 kronor för de halfpermanenta befästningarne.

Befästningarne vid Hästebacka äro beräknade till en summa af 442,000 eller tillsammans för yttre verken 1,566,000 kronor. Det är ungefär detsamma, som erfordras för anläggande af två mils jernväg. Vi hafva bekostat anläggning af en jernväg mellan Sköfde och Karlsborg, men då det är fråga om dessa befästningar, som skulle betrygga sjelfva fästningen, så gör man invändningar och hyser tvifvelsmål. Jag är fullt öfvertygad, att den summa, som skulle erfordras, är för det stora målets vinnande en försvinnande litenhet. Det är att märka, att befästningarne på Vaberget skulle i hög grad försvåra fiendens anmarsch mot fästningen, ty Vaberget beherskar alla vägar som leda till densamma. Beskjuten från Vaberget, från kanonbåtarna på Vettern och Bottensjön, från batterierna vid Hästebacka skulle fienden halfdöd komma fram

till fästningen. Der skulle han ytterligare uppehållas och sedan dessutom hafva hela folkresningen, afskärande hans kommunikationer och bortsnappande hans transporter i sin rygg.

*Anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.
(Forts.)*

Jag tror därför, att Karlsborg är af största betydelse, och hvad en sådan centralfästning har för betydelse för ett lands försvar, derom har tidehvarfvets största krigaresnille uttalat sig. Då Napoleon I på S:t Helena hade tillfälle att anställa betraktelser öfver sin storhet och sitt fall, öfver sina framgångar och sina misstag, uttalade han sig på det bestämdaste om nödvändigheten för ett land att hafva centrala fästningar. Hade Wien 1805 varit befästadt, så hade slaget vid Ulm icke afgjort fälttågets öde. Hade Berlin varit befästadt, hade han efter slaget vid Jena icke vågat marschera på Berlin, och den slagna preussiska armén hade under Berlins murar kunnat verkställa sin förening med den ryska. Hade Madrid varit befästadt, så hade den franska armén efter slagen vid Somo—Sierra och Burgos icke vågat marschera på hufvudstaden. Hade Moskva varit befästadt, så hade Ryssarne icke behöft tillgripa den förtviflade åtgärden att bränna upp staden, ty han hade då icke vågat företaga invasionen. Med ett ord, han uttalar sig på det bestämdaste för nyttan och nödvändigheten att i ett land hafva befästade centralplatser.

Att Stockholm, som ligger i utkanten af landet, icke kan blifva platsen för en central fästning är naturligt, men Karlsborg, som ligger i hjertat af landet har alla förutsättningar att kunna blifva en sådan. Under ett krig kunna möjligen soldater fattas, men för ett folk, som *vill* försvara sig, fattas aldrig *män*, och 10 å 15 tusen man, inkastade i Karlsborg kunna göra mycket större gagn än 50,000 på öppna fältet.

Jag är fullt öfvertygad derom, att när olyckans dag bryter in — och den kommer att göra det — då skall man nogsamntinse de ofantliga fördelar, som ett fullbordadt Karlsborg kan erbjuda, och jag är viss på, att hvar och en, som bidragit härtill, har verkat till välsignelse för landet. Det är därför, jag alltid motsatt mig nedsättandet af anslaget och nu yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes, enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan derpå att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

37—39 punkterna.

Biföllos.

40 punkten.

Friherre Leijonhufvud: Sedan Kammaren bifallit organisationen af en artilleridivision i Jemtland, så torde det äfven vara

nödvändigt att bevilja anslag till uppförande af ett etablissement för denna division. Jag hemställer därför, att Kammaren måtte bifalla, hvad Kongl. Maj:t i detta afseende begärt.

Sedan öfverläggningen härom ansetts slutad, afslog Kammaren hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt och biföll Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

41 punkten.

Friherre Leijonhufvud: Här förhåller det sig på samma sätt. Kammaren har bifallit Kongl. Maj:ts framställning om uppriktande af ett fästnings- och positionsartilleriregemente med förläggning å Karlsborg, och i så fall behöfves det äfven anslag till stall derstädes för positionsartilleriet. Jag hemställer därför, att Kammaren äfven här måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning afslog Kammaren Utskottets förevarande hemställan och biföll hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit.

42 Punkten.

Friherre Leijonhufvud: Äfven här är förhållandet det samma. Kammaren har bifallit Kongl. Maj:ts framställning rörande trängbataljonen, och det torde då äfven vara nödvändigt att bevilja anslag till byggnader för nämnda bataljon. Jag hemställer därför, att Kongl. Maj:ts begäran i detta afseende måtte vinna Kammarens bifall.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, afslog Kammar- ren hvad Utskottet i denna punkt hemställt och biföll Kongl. Maj:ts framställning i förevarande ämne.

43 och 44 punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 19 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 17 i anledning. af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i 9, 51 och 52 §§ Konkurslagen, dels ock enskild motion med förslag till lag om så kallad afveckling medelst administration af gäldbunden köpmans bo.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att utlåtandet skulle punktvis företagas till afgörande, dervid beträffande 1 punkten de särskilda paragraferna i den af Utskottet föreslagna lag skulle hvar för sig först förekomma, sedermera lagens ingress och rubrik samt sist Utskottets hemställan.

1 punkten.

Utskottets förslag till lag angående ändring i 9, 51 och 52 §§ Konkurslagen.

Förslag till
lag angående
ändring i 9,
51 och 52 §§
Konkurs-
lagen.

9 §.

Herr Wallenberg: Uti det protokoll, som blifvit fördt inför Kongl. Maj:t, då beslutet om den ifrågavarande nådiga propositionen fattades, förekommer åtskilligt, som jag anser anmärkningsvärdt.

Föredraganden anmäler, att vid flere riksdagar framställningar blifvit gjorda om en lag angående afveckling medelst administration, och han antyder att såsom svar på den uttryckta önskan, det nu skulle vara lämpligt att vidtaga ett par ändringar i en helt annan lag. Jag ber då få fästa uppmärksamheten på, att i sitt anförande yttrar föredraganden: "Visserligen kan det ej undvikas att hvarje konkursförfarande för gäldenären medför vissa obehag och möjligen försvårar hans utsigter att kunna återupptaga sin verksamhet." Ja, det är onekligen så, att konkursförfarandet för gäldenären medförer vissa obehag. Deri har föredraganden rätt. Men det är just för att förekomma sådana obehag, när de icke äro oundgängligen nödvändiga, utan den iråkade förlägenheten är af mera tillfällig natur och affären är af den beskaffenhet, att den möjligen kan återupptagas, blott man vinner tid att upprätta, hvad tillfälligheten vållat. Hvarföre skall man förmörka utsigterna att kunna åter upptaga en gagnande affärsverksamhet?

Skilnaden mellan konkurs och afveckling medelst administration är inom affärsverlden ganska djupt och allmänt erkänd och insedd. Jag ber att i minnet få återkalla några erinringar från 1857 års sorgliga kris. Då inträffade det här i Stockholm, att öfver 300 firmor, enskilde köpmän och industriidkare begärdes i konkurs. Hade icke då Stockholms Rådhusrätt förfarit med den urskiljning och den grannlagenhet samt med den fasta öfvertygelse, att olyckan för ganska många endast var af tillfällig natur, skulle förödelsen blifvit vida större än den blef. Men Stockholms Rådhusrätt gaf, på derom gjord ansökning, anstånd ända till fem månader med konkursstaters ingifvande, och under den tiden hunno flertalet ordna sin ställning så, att konkursansökningarna återkallades. Om jag nu tänker mig en person, en firma eller ett bolag, som genom en tillfällighet råkat i förlägenhet och behöfver stoppa, så är det en helt annan sak, om en sådan person eller firma lyckas att genom biträde af andra återupptaga sin verksamhet inom jemförelsevis kort tid, än om han ovilkorligen skall drifvas till konkurs och lagen skall vara sådan som nu, då en enda fordringsegare kan vråka omkull en huru stor affär som helst. Det är detta, som är det bekymmersamma i ställningen, och man kommer att bitert få ångra, om en allvarsam kris ånyo hemsöker vårt land.

Jag ber få fästa uppmärksamheten på ställningen, då Halls-

Förslag till lag angående ändring i 9, 51 och 52 §§ Konkurslagen.
(Forts.)

berg—Motala—Mjölby jernvägsaktiebolag stoppade. Det skedde genom vissa omständigheter, som jag nu icke vill beröra. Jag vill nemligen icke nu uppkalla någon diskussion om hufvudanledningen till olyckan, utan ber endast få säga, att ensamt Motala mekaniska verkstads aktiebolag förlorade öfver en million kronor på denna jernväg och var nära att sjelf behöfva inställa sina betalningar. Jag frågar hvar och en, som känner till affärsverksamheten i vårt land, om det icke hade varit en nationalolycka att då drifva det bolaget till konkurs, hvilket en enda fordringsegare i brist på ändamålsenlig lagstiftning kunnat göra. I det af mig nu påpekade fallet hade det säkerligen endast fordrats tid för att medelst afveckling ordna bolagets finansiella angelägenheter, så att verksamheten kunnat fortsättas. Jag skall bedja att få återföra i Herr Talmannens minne, hurusom ett annat stort bolag, nemligen Hammarby—Hofors aktiebolag, som under ett helt år stått under administration, af en enda fordringsegare blef kastadt i konkurs, och denne fordringsegare hade till sin säkerhet så många och goda hypotek att han icke förlorade ett enda öre hvarken i kapital eller ränta, men deremot nödgades vid slutliqviden till konkursförvaltningen återställa hypotek, värda mer än hundratusen kronor. Om denna afveckling fått i lugn fortgå hade aldrig konkurs behöft ifrågakomma. Då frågas: är det icke hårdt att se, huru regeringen sträfvar att draga allt "inom konkursområdet"? Det är precis detsamma som att säga, att den som råkar i förlägenhet aldrig skall hjälpas. Det är att påstå att olyckan är straffbar och att ingen förmildrande lagstiftning bör finnas, utan blott en drakonisk sådan.

Den ärade föredraganden har befarat en okontrollerad förvaltning och Utskottet har citerat händelserna i England och sagt, att der hafva missbruk inträffat vid administrationsförfarandet. Det är sant, men det är lika säkert, hvad Utskottet här sagt, att man redan nu är missbeläten med den senaste nya engelska konkurslagen. Jag har en tidskrift, som utkommer mer än en gång i månaden, och mer än till hälften innehåller uppgift om sådana processer, som uppkommit då firmor och enskilda personer stoppat. Den nya lagen är der mycket hårdt bedömd och ganska säkert är, att den icke blir gammal. Men hvad hafva vi egentligen med engelska förhållanden att göra, då vi lagstifta för Sverige, der förhållandena äro enklare? Jag ber således ordföranden och hvilken som helst af Lag-Utskottets ledamöter, som behagar, att uppgifva, hvilka bedrägerier, som här i landet uppstått på grund af afveckling medelst administration. Jag tror, att sådana icke kunna uppgifvas.

Då den ärade föredraganden behagade åberopa den komité, som nedsatts för att stifta en lag för enskilda bankers och sparbankers konkurs, hade det kanske varit på sin plats att den ärade talaren äfven framlagt Högsta Domstolens klandrande omdöme om samma komités betänkande. Jag tror därför, att det icke är värdt att åberopa detta betänkande såsom ett aktstycke, till hvilket man

kan hänvisa, ty det drakoniska lagförslaget blir aldrig upphöjdt till lag.

Det synes nästan som farhågan för "okontrollerade förhållanden" skulle afse att framför allt bevara "rättens ombudsman" och att man därför vill vända all förlägenhet i konkurs, blott för att rättens ombudsman skall få tillfälle att erhålla ett högt arfvode. Jag ber då att få erinra Herr Talmannen om, att en sådan rättens ombudsman gör ganska liten nytta i allmänhet och att belåtenheten med denna institution icke är öfverdrifvet stor, hvaremot denna sinekur vid stora olyckor låter allt för högt betala sig. I Högbo aktiebolags konkurs, der de oprioriterade fordringsegarne endast finga ⁹/₁₀ procent utgick rättens ombudsmans arfvode med öfver 32,000 kronor, och detta utan allt deltagande i förvaltningen. Jag nämner icke detta af annan orsak än därför, att af såväl protokollet, hållet inför Konungen, som af Lag-Utskottets betänkande det ser ut, som om det vore en nödvändighet att drifva till konkurs för att bibehålla rättens ombudsman.

I sina motiv uppträder Lag-Utskottet med den försäkran, att "vår tid icke är vän af speciallagar, och nu vore vi här på väg att göra en lag, som endast gälde köpmän". Jag vet att speciallagar förekomma i mängd, men för närvarande äro de lagstiftande makterna här föga vänligt sinnade mot de borgerliga yrkena, allra minst städernas, och det är *denna* omständigheten, som gör att man icke behagar skänka någon uppmärksamhet åt dessa frågor.

Hvad mig enskildt angår, kan jag åberopa, att jag under 18 år städse och ärligt understödt regeringen, och jag kommer väl att göra det hädanefter också, ty jag är för gammal att ändra signaler, men jag kan också sanningsenligt säga, att aldrig någon af mina framställningar rönt den ringaste uppmärksamhet af regeringen. än skönt mina sträfvanden vid riksdagen aldrig angått annat än allmänna frågor. Regeringen ringaktar alltid sina medhållare, men är förekommande mot sina motståndare. De yngre i denna Kammar skulle jag därför vilja tillråda att sälla sig till oppositionen. ty då uppmärksammas deras framställningar, hvilket icke sker, om de äro regeringens anhängare.

Jag öfvergår nu till den föredragna punkten och vill då säga, att jag anser den vara en förbättring i konkurslagstiftningen. Sedan jag förklarar, att jag icke anser någon förbättring i konkurslagstiftningen kunna fylla behovet af en speciallag om afveckling medelst administration, så tillstår jag gerna att jag med tacksamhet mottager hvarje förslag till lagförbättring. Jag säger som vår högt ärade vice Talman sade i går i en annan fråga, att jag ärligt och tacksamt mottager och understöder allt hvad som rör förbättringar inom lagstiftningen, änskönt jag icke kan följa med alla afvikelser och irrgångar. I afseende på den Kongl. propositionen säger jag: att jag går gerna med på de förändringar, den innebär, ehuru jag icke kan på något vis medgifva, att derigenom tillgodosetts det oafvisliga behovet af en lag för afveckling medelst administration.

Jag vill nämna i afseende på skilnaden mellan den Kongl.

Förslag till lag angående ändring i 9, 51 och 52 §§ Konkurslagen.
(Forts.)

Förslag till
lag angående
ändring i 9,
51 och 52 §§
Konkurs-
lagen.
(Fortn.)

propositionen och Lag-Utskottets förslag, att jag instämmer med Lag-Utskottets ärade ordförande i hans reservation och anser, att det gerna kan, såsom i den Kongl. propositionen föreslås, bifallas, att de personer, som icke förut äro edsvurna, då de kallas till dylikt förtroendeuppdrag, böra aflägga ed. Om den valde har en ärlig afsigt att samvetsgrant sköta detta uppdrag, bör han icke kunna hafva något emot att aflägga en ed, som bekräftar denna hans upprigtiga mening. Det kunde deremot hända, att om en sådan bestämmelse om edgång icke funnes, domaren till förtroendemän utsåg endast sådana personer, som redan förut aflagt domareed, men jag vill att domaren eller rätten i detta fall skall hafva så vidsträckt valfrihet som möjligt.

Jag anhåller därför om bifall till Kongl. Maj:ts^o proposition i den föredragna punkten.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på godkännande af den utaf Utskottet föreslagna lydelsen för ifrågasvarande paragraf och sedan derpå att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag, så vidt det skilde sig från motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts förslag uti detta ämne, skulle godkänna paragrafen med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

51 och 52 §§ samt den föreslagna lagens ingress och rubrik.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom Kammarens beslut i afseende på den föreslagna lagen.

Förslag till
lag om af-
veckling me-
delst admini-
stration af
gäldbunden
köpmans bo.

2 punkten.

Herr Wallenberg: Med åberopande deraf, att Kammaren redan fyra gånger biträdt min framställning om önskvärdheten af en lag angående afveckling medelst administration, hemställer jag att Kammaren behagade återremittera punkten, för att visa att Kammaren icke frångått sina åsikter i denna viktiga fråga.

Herr Bergström: Det förefaller mig som om Kammaren icke skulle kunna anses frångå sin åsigt om lämpligheten af en lagstiftning angående s. k. afveckling medelst administration, i händelse Kammaren nu, sedan den bifallit den Kongl. propositionen, tunne en dylik lagstiftning, som den ärade motionären fortfarande ifrågasätter, icke vidare vara behöflig. För min del kan jag icke finna annat, än att det behof, man vill afhjelpa, är på ett synnerligen lyckligt sätt afhjelpat genom den Kongl. propositionen. Hvad är det man förnämligast afser med ifrågasvarande administration? Jo, man afser, att icke afbryta en stor affärsverksamhet därför

att dess idkare kommit i betryck — det må vara tillfälligt eller mera varaktigt —; och detta är vunnet genom bifall till den Kongl. propositionen.

Herr Wallenberg förtjenar allt beröm för den omtanke han ådagalagt för näringarna och näringslifvet. Men i förevarande fråga tror jag honom hafva utgått från en oriktig förutsättning, den nemligen att vid sidan om det allmänna konkursförfarandet kan införas ett särskildt administrationsförfarande. Han yttrade, att vi icke borde bry oss om de engelska förhållandena. Det är dock väl till att märka, att i hans föregående motioner i ämnet har han alltid hänvisat till England såsom det land, der administrationsförfarandet vore infördt. Derfor torde det icke vara olämpligt att visa, huru detta i England utvecklats sig; och Kammarens ledamöter, om de genomläst Utskottets korta framställning af innehållet i den sista engelska konkurslagen af år 1883, torde hafva funnit, att äfven i England, innan någon fråga om administration kan uppstå, skall hafva föregått en konkursansökning, vare sig af gäldeburen sjelf eller af någon borgenär. Detta är något som åtminstone Herr Wallenberg förutsett. Lag-Utskottet påpekade redan vid förra riksdagen att det icke ginge an att stifta en fristående lag om administration, utan att nämnda rättsinstitut måste inordnas under det allmänna konkursförfarandet. Från den af Herr Wallenberg hysta motsatta åsigt härflyter hela den, om jag så får säga, svårighet. Herr Wallenberg har att begripa den nytta, som verkligt är åstadkommen genom bifall till den Kongl. propositionen. Det är fullkomligt sant, att det obehag en gäldebär röner genom att blifva försatt i konkurs, det undgår han icke genom den Kongl. propositionen, men alla de andra fördelar, som äro afsedda med administrationsförfarandet, med afvecklingen vinnas genom den Kongl. propositionen.

Herr Wallenberg yttrade vidare, att det icke vore skäl att förneka behovet af en speciallagstiftning, och att just vår tid ginge i riktning mot sådan lagstiftning. Det är svårt att tvista om sådant; men hvad jag med full visshet kan säga är, att man i vårt land icke vill veta mycket af speciallagstiftning och att särskildt åstadkomma en lagstiftning för köpmän, det går sannerligen icke. Andra Kammarerna gå icke in på något sådant. De förmåner, man genom administrationsförfarandet kan bereda en köpman vill Andra Kammarerna bereda hvar och en, som kommit på obestånd äfven om han icke är köpman. Jag finner också denna åsigt ganska riktig. I vårt land är det icke något privilegium för köpmän att göra konkurs såsom enligt Frankrikes code de commerce. Alla samhällsmedlemmar hafva den bedröfliga rätten och, under vissa förhållanden, pligten att göra konkurs; och det står icke i Herr Wallenbergs makt att ändra det.

Under dessa förhållanden tror jag det vara skäl att bifalla hvad Utskottet i denna punkt hemställt och icke ifrågasätta någon återförvisning. Derigenom åstadkommes sannerligen enligt min tanke icke något annat resultat än som redan vunnits.

Förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldebunden köpmans bo.
(Forts.)

Förslag till lag om afvechling medelst administration af gäldbunden köpmans bo.
(Forts.)

Herr Wallenberg: Jag vill blott säga, att det icke är något annat oss emellan — Herr Bergström och mig — än att han vill drifva hvarje iråkad förlägenhet till konkurs, och jag deremot tycker, att man bör försöka att undvika en sådan radikal åtgärd när det kan ske med hederliga medel. Detta är hela skilnaden. Jag vet hvad *kredit* vill säga, och huru många Herrans år det kan åtgå att förvärfva kredit, men jag vet också, att om det blir konkurs, är det slut med krediten. En tillfällig förlägenhet anses icke hindra fortgången af industriel verksamhet, och jag tycker för min del, att det är obilligt att neka stiftandet af en speciallag i en så viktig fråga som denna. Det ser ut som nu för tiden allt skall grunda sig på jordegares och jordbrukares personliga fördelar och behof. Jag respekterar deras sträfvanden och är i många fall af samma åsichter som de, men jag vet icke hvarföre, då man i vårt bibliotek här ser 4 eller 5 volymer innefattande Tysklands handelslagstiftning, man skall säga: vi behöfva *ingen* handelslagstiftning. Bland mycket annat kan jag tillåta mig nämna, att vi ännu icke hafva någon lag om firma och procura. För åtta år sedan utarbetades af köpmän och bankmän ett förslag dertill. Detta låg sedan flera år i Justitiedepartementet. Sedan tillsattes en skandinavisk komité. — Våra grannar hafva nemligen icke heller någon lagstiftning som duger i den vägen. — Denna komité, som hufvudsakligen gillat det ofvan omförmälda förslaget till lag angående firma och procura afgaf sitt betänkande vid början af innevarande år, men denna handling har icke på två månader hunnit från Justitiedepartementet till Högsta domstolen och således lär man icke få se någon Kongl. proposition angående denna viktiga fråga vid denna riksdag, men så gäller också denna angelägenhet blott handel och industri.

Jag anför detta blott för att visa den stora likgiltigheten för den praktiska verksamhetens behof. Det är derföre, att vi icke hafva samma inflytande som förr på representationen. Af sådan anledning behandlar man oss med stor likgiltighet. Jag hemställer om Kammaren kan gilla Herr Bergströms uppfattning, att ett par ändringar i konkurslagen skola anses såsom ett svar på de önskingar, Kammaren vid fyra särskilda riksdagar uttryckt, och jag hemställer, om det är orimligt att icke erkänna skilnaden mellan *konkurs* och *afreckling medelst administration*. Jag håller mycket på Kammarens anseende och att kasta det i papperskorgen på detta sätt kan jag icke vara med om. Jag anhåller derföre om proposition på återremiss.

Herr Lindhagen: Kammaren har nyss antagit några ändringar i konkurslagen, och jag har instämt i detta af Kammaren fattade beslut. Deremot kan jag omöjligen fatta, och jag förstår icke huru det ens kunnat uttalas, att dessa detaljförändringar i konkurslagen skulle vara någon slags ersättning för hvad Herr Wallenberg yrkat i sin motion. En och annan jmförelsepunkt finnes visserligen mellan de två sakerna, men de hafva icke det minsta gemensamt, och påståendet eller föreställningen att man

genom det af Kammaren nyss antagna förslaget uppfyllt något af hvad Herr Wallenberg åsyftat, påminner allt för bjert om ordet: beder om bröd, men bjudes en sten.

Det har yttrats, att man i vårt land icke är älskare af speciallagar. Jag önskar, att så vore; men omdömet synes åtminstone icke gälla vår regering; ty jag har nödgats såsom ledamot af Högsta Domstolen vara en stående protest mot oupphörligt framkommande förslag att i speciallagar bestämma om sådana kunde och borde inrymmas i den allmänna lagen. Skulle man åter under benämningen speciallag vilja innefatta allenast lagbestämmelser gällande endast för vissa klasser af medborgare, så må det vara sant att benägenheten för sådana lagar icke visat sig stor hos oss. Men ordet speciallag har ju en långt vidsträckt betydelse. Herr Wallenberg har nu föreslagit, att lagstadganden, hvilka behandla ett ämne, som tillhör allmänna lagens område, icke skulle tagas in i den allmänna lagen, utan sättas vid sidan af denna i en särskild författning. Om han har rätt häruti eller icke lemnar jag derhän. Det är dock endast en redaktionsfråga. Men hufvudfrågan gäller *konkursförfarande* eller *icke konkursförfarande*; och man må förlåta mig, att jag omöjligen kan få i mitt hufvud att dessa motsatser äro samma sak. Den uppgift, Herr Wallenberg genom år efter år återkommande motioner för Riksdagen uppställt, kan ju vara svår att lösa; men, då man såsom nu och förut skett, söker slå ihjäl frågan med citat ur utländska lagar, så känner jag mig uppmanad att i anledning deraf göra det uttalande att, om vi här i landet ville använda en tiondedel af den tid, som upptages med att inlära och tugga om hvad utlänningar tänkt och talat, till att sjelfva begrunda och genomtänka våra egna angelägenheter, så skulle vi komma fram ofantligt mycket längre och fortare både i denna och andra frågor. Den föreliggande frågan är en rent praktisk fråga, i afseende hvarå det tillkommer oss att använda vårt eget praktiska förstånd. Må engelsmän och tyskar sköta sina affärer, det är deras ensak; och må vi gerna göra oss till godo den erfarenhet, som från dem och andra folk kan hemtas. Men vi må icke förgäta, att det framför allt åligger oss att från vår egen ståndpunkt sjelfva tänka efter, hvad som för våra förhållanden är det bästa.

För min del vill jag icke instämna med Herr Wallenberg deri, att punkten skulle återremitteras endast därför, att Kammaren måtte konsekvent vidhålla sitt förra beslut. Jag vill hålla frågan öppen, till dess saken fått blifva utredd och pröfvad, samt derefter antingen gillad eller ock slagen på egen mark. För att således åtminstone bereda tillfälle till en verklig diskussion för afgörandet af denna fråga anhåller jag om återremiss.

Herr Bergström: Det är mig ett sant nöje att instämna i den siste talarens yttrande om lämpligheten för oss att icke för mycket blicka på utländska mönster. Jag har vid flera tillfällen i denna Kammare tagit mig friheten uttala, att jag tilltror vårt folk så mycket lagstiftande vishet, att vi icke behöfva vända oss

Förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbunden köpmans bo.
(Forts.)

Förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbunden köpmans bo.
(Forts.)

till utländska mönster; särskildt yttrade jag mig i sådan syftning, när fråga var om att åstadkomma en lag mot vivisektionen och man dervid såsom en mönsterbild för oss uppstälde den engelska lagstiftningen i det ämnet. Men deraf följer icke, att det ej skulle vara gagneligt att taga någon kännedom om hvad den utländska lagstiftningen innehåller. Det vidgar blicken och skärper uppmärksamheten; och, såsom bekant, ingår studium af främmande länders lagar i examensfördringarna vid våra universitet, hvilket jag anser vara nyttigt och godt, ty intet främjar mer ett grundligt rättsstudium än komparativ rättsvetenskap. Det tror jag också att den ärade ledamoten af Högsta Domstolen, som nyss hade ordet, icke vägrar att erkänna.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att den siste ärade talaren mycket riktigt definierade speciallagstiftning såsom en lagstiftning, som göres för särskilda samhällsklasser. Hvad är det motionären begär annat än en speciallagstiftning för en särskild samhällsklass, nemligen för köpmän? Såvidt jag fattade den siste talarens mening rätt, utdömde han dylik speciallagstiftning just i den mening, hvori han nyss, och jag nu i likhet med honom, definierat densamma. Vid sådant förhållande kan jag icke förstå, att han kan så varmt förorda detta förslag till speciallagstiftning.

Han sade sig vidare icke kunna fatta, att det icke vore någon skilnad mellan konkursförfarande och administrationsförfarande. Denna skilnad har jag för min del icke förnekat. Tvärtom erkände jag, att administrationsförfarandet afsåge att ordna förhållandena utom konkurs, under det konkursförfarandet naturligtvis förutsatte konkurs. Men deri ligger också den enda skilnaden, ty alla öfriga fördelar, som afses med administrationsförfarandet, d. v. s. den lugna och stilla afvecklingen af en större eller mindre affärsverksamhet, vinnas genom bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Intet afbrott kommer att ega rum i sådan verksamhet. Vill gäldenären eller finner någon borgenär nödigt, att en god man förordnas att fortsätta gäldenärens affärsverksamhet, har rätten skyldighet att utse en sådan god man, hvilken eger omhändertaga och med den befogenhet, som tillkommer gode män, förvalta boet intill dess gode män utsedde blifvit. Efter det sådant skett fortgår realisationen af konkursboets tillgångar lika lugnt och stilla, som om sådant skedde på administrationens väg.

Jag skulle önska, att den siste talaren ville bestämdt uppgifva hvilka fördelar, som skulle vinnas genom en särskild lag om afveckling genom administration, men icke vinnas genom bifall till Kongl. Maj:ts proposition. De anmärkingar, som blifvit gjorda mot en sådan speciel lag om administration, äro väl värda att beakta. Med afseende å de olägenheter en dylik lag ansetts medföra, behöfver jag icke annat än hänvisa till hvad Herr Justitieministern i detta afseende yttrat till statsrådsprotokollet. Det kan förtjena att releveras ännu en gång, äfven för den siste ärade talaren. Justitieministern yttrar: "Förslaget (om s. k. afveckling medelst administration) äsyftade, har man sagt, att genom några borgenärers beslut hindra andra att anlita vanliga exekutiva åt-

gärder för att göra sin rätt gällande, samt att tvinga dem att deltaga i en administration. Derföre fordrades att alla borgenärer finge tillfälle att i beslutet deltaga, och att fordringarna och den på dem grundade rösträtt blifvit rättsligen fastställda, men intetdera kunde ega rum enligt förslaget, som medgaf borgenärerna så kort tid att fatta sitt beslut, att alla ej kunde inställa sig, ännu mindre få sina fordringar pröfvade. Skulle detta ske, blefve tidsutdräkten ej mindre än den nu är vid konkurs. Om anmärkning gjordes mot anmäld fordran, funnes ingen utväg anvisad att få densamma pröfvad. Att hänskjuta en sådan tvist till pröfning af domstol i vanlig ordning skulle vålla större tidsutdrägt, än om ärendet behandlades enligt konkurslagen. Denna lags föreskrifter i 36 § om återvinning till konkursboet af egendom, som under den närmaste tiden före konkursen afhändts boet till borgenärernas skada, skulle ej vara tillämplig i fråga om administration.“ — “Likaså 36 § om säljares rätt att ej annorledes än mot betalning till konkursboet utlemna varor, som gäldenären köpt, men ej betalt. Och slutligen skulle en gäldenär, som lyckats få till stånd ett beslut om administration, icke vara underkastad lagens stadganden om ansvar å bedräglig, oredlig eller vårdslös gäldenär i konkurs.“

Jag ber den ärade motionären äfvensom den siste ärade talar- en om ursäkt, derför att jag för ett ögonblick fäster Kammarens uppmärksamhet på den berömda engelska lagen i detta ämne. Den är för öfrigt, såsom bekant, hufvudsakligen redigerad af Mr Chamberlain, som, innan han blef kabinetsminister, hade en stor affär i Birmingham. Enligt denna lag är gäldenären, efter aflagd ed, underkastad en ganska skarp examination vid ett förberedande förhör, som hålles vid den domstol, till hvilken konkursansökningen ingifvits och hvarvid icke blott en offentlig tjänsteman (official receiver) utan äfven de borgenärer, som sådant önska, äro tillstädes; och först sedan det visat sig, att gäldenären har, som man säger, rent bröd i påsen, kan förfarandet öfvergå till administration.

För min del tror jag icke vara skäl, att Kammaren belamrar Utskottet med en återremiss, vare sig det skulle ske för att få något annat fram eller endast för att opinera i frågan. Jag vill upplysa att en motionär i ämnet, som vid någon föregående riksdag upptog den af Herr Wallenberg redan derförinnan väckta motion i samma ämne, i egenskap af ledamot i Utskottet deltagit i detta ärendes behandling och dervid obetingadt godkänt Kongl. Maj:ts proposition samt förklarar, att han för sin del nu funne sig tillfredsställd genom de förändringar i konkurslagen, som genom samma proposition åstadkommes.

Jag yrkar fortfarande bifall till Lag-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Forsell, Otto: Jag vet icke, om de herrar, som tagit kännedom om Herr Wallenbergs förslag till afveckling genom administration å ena sidan och vårt nuvarande konkursförfarande å andra sidan, fäst uppmärksamheten vid den hufvudsakliga

Förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbunden köpmans bo.
(Forts.)

Förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbunden köpmans bo.
(Forts.)

skilnaden mellan dessa båda procedurer. Den hufvudsakliga skilnaden, den röda tråd, som å ömse sidor genomgår de båda olika förfaringssätten är den, att i konkursförfarandet, sådant det nu finnes, så väl gäldenären och hans förfarande före konkursens början som äfven borgenärerna och deras förfarande under konkursens utveckling, äro underkastade offentlig kontroll, under det enligt det föreslagna administrationsförfarandet denna kontroll till hufvudsaklig del skulle undanrödjas och försvinna, i synnerhet den senare delen deraf. Det må vara sant, att om man kunde ständigt påräkna, att vid hvarje administrationstillfälle redbara och aktade män, som fäste uppmärksamhet icke blott vid de större utan äfven vid de mindre borgenärernes intresse i konkursen, alltid finnes att tillgå; då skulle visserligen faran ej vara så stor; men jag tror att erfarenheten visat, att det mer än en gång erfordrats offentlig kontroll öfver konkursens utveckling och boets förvaltning, för att förebygga lidande och förluster för de mindre borgenärerna. Det är därför jag anser och förmodar, att Kammaren och representationen icke utan stora betänkligheter kan gå in på afveckling genom administration af gäldbunden köpmans bo, och det är också därför som jag nu yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Jag ber blott att få säga att bland allt hvad Lag-Utskottets ärade ordförande yttrade glömde han att nämna det allra viktigaste, nemligen att det enligt hans åsigt icke gör någonting om en människa, som arbetat och sträfvat under en half människoålder, sättes i konkurs, äfven om det sedermera visar sig, att han icke behöft komma i konkurs. Men nu är det dock så, att det är en väsentlig skilnad mellan konkurs och afveckling medelst administration. Jag säger ingenting om att ordföranden i Lag-Utskottet icke förstår denna skilnad. Han kan icke hafva samma känslor för näringsidkare och industriidkares kredit, som jag kan hafva. Han håller sig till den finthårda juridiken och säger alldeles som Herr Justitieministern, att om en på hundra af borgenärerna icke anträffas med kallelse, så böra de med kallelse anträffade och tillstädeskomna ingenting kunna besluta annat än — konkurs.

Utskottets ordförande vidrörde en annan sak, nemligen att de, som skulle besörja administrationen, administratorerne eller gode männen, icke skulle stå under en lag, enligt hvilken de skulle ställas till ansvar, om de missbrukade det dem lemnade förtroendet. Jag har likväl aldrig hört talas om, att man icke kan straffas för bedrägeri. Jag har aldrig hört talas om att någon, som begår bedrägeri, kan undgå bestraffning enligt den allmänna lagen.

Hvad beträffar den sista talarens yttrande, så får jag säga, att jag väl vet, att den juridiska frågan hvälfver sig om att bibehålla rättens ombudsman såsom arfvodestagare. Jag kunde hellre vara med om att, derest afveckling medelst administration varder tillåten, erlægga någon afgift i stället för det nu brukliga arfvodet till rättens ombudsman. Vinsten blefve då, att mången oskyldig icke behöfde göra konkurs, utan kunde hjälpas genom afveckling

medelst administration. Äfven om man *nu* icke unnar dem, som enligt lagen angående skyldighet att föra handelsbok betecknas såsom köpmän, en sådan speciallagstiftning, som den jag förslagit, är jag ganska viss på att efter nästa allvarsamma kris en lag om afveckling medelst administration blir antagen.

Förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbunden köpmans bo.
(Forts.)

Herr Lindhagen: Det var en synnerligen egendomlig definition en föregående talare gjorde, då han påstod att skilnaden mellan konkursförfarande och administrationsförfarande skulle ligga deri, att det ena vore underkastadt offentlig kontroll, men det andra icke. Ingen har, så vidt jag vet, föreslagit att lemna administrationsförfarandet utan offentlig kontroll. För min egen del faller det mig emellertid icke in att förorda antagandet af Herr Wallenbergs förslag sådant det föreligger, och efter hvad jag tror, påyrkar han icke heller sjelf något sådant. Han har efter bästa förmåga uppgjort ett förslag i ämnet, på det att detsamma måtte komma under verklig behandling af vederbörande, hvilket det väl förtjenar. Vi hafva nu icke att diskutera Herr Wallenbergs förslag punkt för punkt eller afgöra, huru vida han riktigt affattat den eller den punkten. Så långt hafva vi ännu icke kommit, då hvarken Kongl. Maj:t eller Högsta Domstolen eller Lag-Utskottet yttrat sig i ämnet. Nu hafva vi endast att uttala oss om sjelfva tanken i Herr Wallenbergs förslag.

Hvad beträffar frågan om, huru vida det kan vara lämpligt eller rätt att göra en särskild lagstiftning för särskilda samhällsklasser, så få vi bedöma den saken, då vi kommit så långt att frågan föreligger utredd till afgörande. Vi få då se till om den begärda lagen kan affattas så, att han gäller för hvar man. Saken är emellertid af sådan vigt, att den väl kan förtjena behandlas af Lagberedningen, eller af någon komité bland den stora mängd sådana, hvarmed Sverige plägar lyckliggöras. Vid då blifvande utredning kan ock tillses, om det finnes något hinder att ställa administrationsförfarandet under offentligt kontroll, hvarför, så vidt jag kan förstå, hinder icke bör möta.

Man har fortfarande upprepat, att motionärens syfte måste anses uppnådt genom de nyss antagna förändringarna i konkurslagen. Ett sådant påstående är orimligt, då fråga ju är om två alldeles motsatta saker. Å ena sidan konkurs med krossad kredit, och å den andra administration med möjligen räddad kredit — derom vänder sig frågan.

Herr Bergström: Jag ber Herr Talmannen och Kammaren om ursäkt, därför att jag ännu en gång tager till ordet, helst jag är nästan viss på att den ärade motionären, trogen sin vana att alltid vilja hafva sista ordet, kommer att å nyo yttra sig efter mig.

Till en början anhåller jag att få rätta ett litet misstag, som han begick, då hvad jag uppläste ur Herr Justitieministerns yttrande — märk väl att det icke var mina egna ord — af honom återgafs så, som skulle yttrandet gått derpå ut, att det vore omöjligt att straffa en god man, som finge förtroendeupdraget att

Förslag till
lag om af-
veckling me-
delst admini-
stration af
gäldbunden
köpmans bo.
(Forts.)

förvalta ett bo, men missbrukade det af honom sålunda lemnade förtroende. Det har hvarken Justitieministern eller jag sagt. En sådan god man hemfaller naturligtvis under den allmänna strafflagens bestämmelser för dylika fall. Men Herr Justitieministern har sagt, att den, som icke är under konkurs, icke heller kan straffas såsom bedräglig, oredlig eller vårdslös konkursgäldenär; och det har ej heller af den laglärde siste talaren blifvit motsagdt.

Hyad beträffar definitionen på speciallagstiftning, så förestälde jag mig att det just var den siste ärade talaren, som lemnade denna definition, och att jag sedan återgaf den och konstaterade att här var fråga om speciallagstiftning. Mig synes, att om man vill en sak, bör man undersöka möjligheten och lämpligheten af att åskadkomma den, och det var det jag gjorde, då jag bad den siste talaren upplysa, i hvilka afseenden de fördelar, som motionärens förslag skulle medföra, icke äro vunna genom bifall till den Kongl. propositionen, alltid med det undantag, att konkurs icke eger rum.

Jag får försäkra den ärade motionären, att jag verkligen icke är så känslolös för industriidkarnes lidanden i detta afseende, som han antyder, utan att jag behjertar och beaktar full väl att de behöfva sin kredit. Men å andra sidan tror jag, att sjelfva detta förslag endast är ett hjernspöke, att det icke kan i verkligheten utföras. Jag vet icke något lands lagstiftning, som åstadkommit ett lagbundet administrationsförfarande utan åtminstone en konkursansökning; och jag tror icke att det skall blifva möjligt här heller. Så mycket vågar man väl repliera på främmande länders lagstiftning, att man kan tala om consensus gentium, alla folkens sammanstående åsigt i en fråga. Och det är enligt min åsigt consensus gentium, att man icke kan åstadkomma ett administrationsförfarande, utan att i någon mån inordna det under konkursförfarandet.

Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets förslag och får tillika förklara, att jag nu icke vidare kommer att taga till ordet i denna fråga, huru ofta och huru länge de begge opponenterna än behaga yttra sig.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare derpå att punkten skulle till Utskottet återförvisas, samt förklarade, efter att hafva förnyat propositionen på bifall till Utskottets hemställan, sig finna denna proposition besvarad med öfvervägande ja.

Herr *Wallenberg* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 2:dra punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas punkten åter till Utskottet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—41;

Nej—38.

Föredrogs å nyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 20 och 21 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 6, i anledning af väckt fråga om ordnandet af vissa unionella förhållanden mellan Sverige och Norge.

*Ifrågasatt
ordnande af
vissa unionella förhållanden mellan Sverige och Norge.*

Herr Nyström: Då tiden är långt framskriden, vill jag blott yttra några få ord; men då orsaken till denna motion, liksom mina flesta andra motioner, är den att söka bidraga dertill, att de förenade rikenas försvar må blifva så fort och så väl som möjligt ordnad så som sig bör, och då det icke kan förnekas, att förhållandet mellan Sverige och Norge alldeles icke är som sig bör i afseende å de bidrag, som af de båda rikena skola utgöras i händelse af ett anfallskrig vare sig mot Sverige eller Norge, torde det förlätas mig, att jag väckt denna motion, som kanske många af Kammarens ledamöter anse aldrig hafva bort framkomma. Den utgör en vigtig länk i det system, som jag i mina motioner om de stora frågornas lösning framställt, och jag kan af sådan orsak icke lemna denna fråga utan att något litet fästa Kammarens uppmärksamhet vid densamma. Det är icke likgiltigt, om Sverige har att från Norge påräkna högst 18,000 man till hjälp i ett försvarskrig i stället för 70-, 80- eller 100,000 man, hvarmed Norge rätteligen borde bidraga, om, nota bene, vår föreslagna värnpligt går igenom och vi till följd deraf skola ställa upp kanske 200,000 man beväring jemte stam till Norges försvar. Det är tvärt om alldeles nödvändigt, att detta förhållande ändras, då vi kanske skulle kunna ordna vårt försvarsväsen på annat sätt och med lindrigare kostnad, än som nu blifvit ifrågasatt, och då kanske en förening kunde åstadkommas, deri Sverige och Norge kunde med lif och själ taga del och förtjena benämningen svenska och norska bröder, hvilken benämning denna förening, sådan den nu är, icke rättfärdigar.

Motionen har utan invändning remitterats till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 3. Herr Talmannen och Kammaren hafva ansett, att den icke innehåller flera ämnen, än som kunna upptagas

*Ifrågasatt
ordnande af
vissa unio-
nella förhål-
landen mel-
lan Sverige
och Norge.
(Forts.)*

i en skrifvelse och af detta Utskott behandlas. Utskottet har nu kommit med invändningar, att motionen innefattade för många ämnen, för att kunna af Utskottet behandlas och att en del deraf möjligen kunde höra under Konstitutions-Utskottets behandling. Om så vore förhållandet, hade säkerligen Herr Talmannen och Kammaren icke låtit motionen gå till Tillfälliga Utskottet, hvarför jag anser denna Utskottets invändning öfobogad och oriktig. Detta visar sig också, när man jemför hvad som skett med den behandling, som Rikets Ständer vid 1860 års riksdag egnade en då väckt motion om ordnandet af förhållandena mellan Sverige och Norge. Denna motion remitterades till Allmänna besvärs och ekonomi-Utskottet, som med största beredvillighet upptog densamma till behandling, oakadt den innehöll flera ämnen, och dels tillstyrkte än det ena och än det andra — deribland en revision af riksakten — dels ock afstyrkte densamma i vissa delar. En sådan behandling, som min motion fått röna i det Tillfälliga Utskottet, anser jag icke vara riktig eller rättvis, ty på samma gång Utskottet undandrager sig att behandla motionen och derigenom gifver Herr Talmannen och Kammaren ett slag på fingrarna, afstyrker det icke desto mindre motionen. Utskottet hade naturligtvis, om det ansåg sig ej kunna behandla motionen, bort återlemna densamma med förklarande att den, enligt Utskottets mening, tillhörde Konstitutions-Utskottet, utan att dervid yttra sig till- eller afstyrkande om motionens innehåll. Jag har väl icke väntat annat, än att motionen skulle blifva afstyrkt, men jag hade deremot väntat, att åt hvarje fråga skulle egnas en riktig behandling, från hvilket håll en motion derom än framkomme. Jag skulle hafva stor anledning att yrka återremiss, men vill icke derom nu framställa något yrkande.

Hvad sjelfva saken beträffar vill jag blott säga några få ord. Liksom jag vill vara fri och sjelfständig, vill jag äfven att Norges folk skall vara det i förhållande till Sverige och naturligtvis Sveriges till Norges, men å andra sidan anser jag, att, då ett fördrag är ingånget, det också bör af båda parterna uppfyllas — och det icke blott till namnet utan i verkligheten — och att man bör se till att man vinner, hvad som dermed åsyftas. Orsaken till föreningen mellan Sverige och Norge var naturligtvis från vår sida förnämligast den ökade försvarskraft, vi derigenom skulle erhålla. Alla de kommersiella förhållandena betyda ingenting mot detta! Men kan det nu anses vara rätt och billigt, att, såsom nu är förhållandet, Sverige skall ställa upp 150,000 man till Norges förfogande, i den händelse vi komma i krig för Norges skull, men deremot en dast kunna till ökad försvar för oss påräkna de norska linietrupporna, det vill säga högst 18,000 man. Är detta en riktig och billig reciprocitet? Är det för öfrigt rimligt, att det skall kunna ifrågasättas, att icke unionskonungen skall föra högsta befälet öfver alla trupper i Sverige och Norge, eller icke hafva veto, då fråga är om att taga bort denna och andra dylika bestämmelser och rättigheter. Det är väl något som icke denna Kammare, icke Regeringen, icke svenska folket bör tåla!

Min motion afser icke en ändring eller revision af föreningsfördraget. Den afser en mycket lindrigare framställning än den förra; och jag tror för min del, att om man såsom Doktor Ljungman gjort i Andra Kammaren, väcker en motion om revision af föreningsfördraget, mot hvilken revision jag visst icke har något att erinra, resultatet blifver detsamma denna gång som alltid förut, ty det stöter mot Norges vare sig verkliga eller inbillade sjelfviskhet och fåfanga att ingå på en förändring af föreningsfördraget. Men en framställning i det syfte jag föreslagit gör det icke. Den afser icke att rubba någonting af riksakten utan innefattar endast en begäran att Norge skall, såsom det eljest alltid framhåller, visa sig jemlikt med Sverige i föreningen rikena emellan; och dertill hör väl att det icke kan hvarken från rättvisans eller billighetens synpunkt undandraga sig att med hela sin styrka bistå Sverige i händelse af ett anfall vare sig för Sveriges eller Norges skull. Jag har således icke velat röra vid föreningsfördraget, emedan jag anser att på den vägen intet kan vinnas, utan att man kan vinna något endast genom att vädja till norska folkets rättskänsla och billighet, hvilket ej borde ske förgäfves vare sig det gäller högern eller venstern i Norge. Ett krig, derunder striden hufvudsakligen kommer att utkämpas på svensk botten, kan uppstå kanske fortare än man nu tänker, och att det då kommer att gälla vår Achilleshäls i norra Skandinavien bör vara för hvar och en klart. Då det nu är Norge som egentligen förorsakat ingäendet af Novembertraktaten, som stadgar att intet får afstås af vare sig land eller vatten deruppe, måste väl också Norge finna, att det har stort intresse att gå till mötes våra billiga önsknings uti ifrågavarande afseende. Om mot förmodan Norge icke skulle vilja gå en sådan billig önskan till mötes, är ju ingen skada skedd genom en underdånig skrifvelse i ämnet. Man hade då åtminstone gjort ett försök.

Jag gör emellertid nu intet yrkande, men jag önskar att herarne ville allvarligt tänka på denna sak, och hoppas att regeringen måtte i första hand se till, att dessa våra förhållanden till Norge blifva så fort som möjligt ordnade, hvartill äfven Utskottet ansett skäl förefinnas och hvartill ingen svensk man, som något tänker i dessa saker, kan annat än på det lifigaste bidra.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och Utskottets i förevarande Utlåtande gjorda hemställan bifölls.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Falk, Wilhelm*, under tiden från och med den 27 innevarande Mars till den 11 nästinstundande April.

*Ifrågasatt
ordnande af
vissa unio-
nella förhål-
landen mel-
lan Sverige
och Norge.
(Forts.)*

Justerades ett protokollsutdrag för den 21 innevarande Mars och denna dag samt tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Herr Grefven och Talmannen yttrade, att som föredragningslistan blifvit genomgången, han finge framställa, det Kammaren måtte tillåta, att de utfärdade anslagen till sammanträdet's fortsätande nedtoges.

Härtill lemnade Kammaren sitt bifall.

Kammaren åtskildes kl. 4,15 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 28 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr Statsrådet *Hammar skjöld* aflemnade Kongl. Maj:ts nedan-nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till förordning om rätt för parter i kommunala mål och vissa fattigvårdsmål att med posten insända besvärsskrifter och öfriga handlingar;

2:o) med förslag till förordning angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker;

3:o) angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Stale i Göteborgs och Bohus län;

4:o) angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Husby i Stockholms län;

5:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter snickaren Carl Fredrik Wallin i Marieberg och drängen Peter Andersson i Marklunda;

6:o) angående expropriation af mark från indragna militiebostället $\frac{1}{2}$ mantal Ullstorp i Östergötlands län till plats för en skolhusbyggnad för Nykils församling; och

7:o) angående anslag till fortsättande under år 1886 af Generalstabens topografiska arbeten.

Herr Grefven och Talmannen mottog dessa propositioner med förklarande att de skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Justerades protokollen för den 17, 18, 19, 20 och 21 i denna månad.

Upplästes och godkändes Konstitutions-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 21, rörande af Kongl. Maj:t i nåder föreslagen och af Riksdagen antagen ändring i § 72 Riksdagsordningen; och

N:o 22, angående af Riksdagen beslutad ändring i Regeringsformen.

Föredrogs ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, N:o 123, med delgifning af nämnda Kammares beslut i anledning af dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 11, rörande Herr Lasse Jönssons motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om åtgärder till beredande af trygghet för att till välgörande eller allmännyttiga ändamål donerade eller testamenterade egendomar varda rätt förvaltade och använda.

Herr Carlson, Fredrik: I afseende på det nu föredragna meddelandet från Andra Kammaren om dess beslut i anledning af ett Tillfälligt Utskotts förslag får jag härmed vördsamt hemställa, att ärendet måtte till Tillfälligt Utskott hänvisas.

Denna hemställan bifölls, hvarefter, på framställning af Herr Grefven och Talmannen, beslöts att detta ärende skulle öfverlemnas till behandling af Kammarens tillfälliga Utskott N:o 2.

Anmälades och bordlades Lag-Utskottets nedannämnda Utlåtanden:

N:o 18, i anledning af väckt motion om tillägg till 59 § konkurslagen;

N:o 19, i anledning af väckt motion med förslag till lag angående bankaktiebolag och kreditaktiebolag;

N:o 20, i anledning af väckt motion om ändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet;

N:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående lösdrifvares behandling;

N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändringar i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871; samt

N:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny värnpliktslag.

Föredrogos och bordlades de till Kammaren vid detta sammanträde aflemnade Kongl. propositioner.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde; hvar efter Kammaren åtskildes kl. 2,55 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 31 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 23 i denna månad.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelse, N:o 23, till Konungen, i anledning af Kongl.

Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i 9, 51 och 52 §§ Konkurslagen.

Föredrogos och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts den 28 innevarande Mars bordlagda proposition till Riksdagen med förslag till förordning om rätt för parter i kommunala mål och vissa fattigvårdsmål att med posten insända besvärsskrifter och öfriga handlingar.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Kongl. Maj:ts den 28 i denna månad bordlagda proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 28 innevarande Mars bordlagda propositioner till Riksdagen:

1:o) angående afsöndring af jord från indragna militie-bostället Stale i Göteborgs och Bohus län;

2:o) angående afsöndring af jord från indragna militie-bostället Husby i Stockholms län:

3:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter snickaren Carl Fredrik Wallin i Marieberg och drängen Peter Andersson i Marklunda;

4:o) angående expropriation af mark från indragna militie-bostället $\frac{1}{2}$ mantal Ullstorp i Östergötlands län till plats för en skolhusbyggnad för Nykils församling; och

5:o) angående anslag till fortsättande under år 1886 af Generalstabens topografiska arbeten.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran sammansatta Banko- och Lag-Utskottets den 23 innevarande Mars bordlagda Utlåtanden N:is 1 och 2 äfvensom Lag-Utskottets den 28 i samma månad bordlagda Utlåtanden N:is 18—23.

Friherre De Geer af Finspong: I öfverensstämmelse med hvad som i talmanskonferensen ansetts lämpligt, tillåter jag mig

föreslå, att Kammararen måtte besluta, att Lag-Utskottets betänkande N:o 23, med förslag till ny värnpligtslag måtte förekomma i Kammararens plenum Onsdagen den 15 nästinstundande April. Föredragningslistan upptager åtskilliga andra redan bordlagda ärenden och flera nya ärenden lära vara att förvänta från vederbörande Utskott, så att Kammararen af dessa torde få full sysselsättning under det eller de plena, som inträffa före den 15.

På gjord proposition beslöts, att Lag-Utskottets Utlåtande N:o 23 skulle företagas till afgörande vid det sammanträde, som komme att hållas Onsdagen den 15 nästinstundande April.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammararen åtskildes kl. 3,40 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Rättelser:

i Första Kammararens protokoll N:o 18:

sid. 25, rad. 12 nedifr. står: kanske läs: kanaler

i Första Kammararens protokoll N:o 20:

sid. 23, rad. 8 uppfir. står: huru det under Karl Knutsson
läs: huru det adliga frälset under Karl Knutsson